

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Охорони праці та навколишнього середовища»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

_____ (підпис)

« _____ » _____ 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Державне страхування від нещасних випадків на виробництві

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)

вид дисципліни _____ професійна підготовка, вибіркова
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна
(денна/заочна)

Харків – 2019/2020 рік

Обсяг дисципліни: – 2 кредити ECTS; – 60 годин.

Лекцій: – 32 години.

Лабораторних занять: – годин.

Практичних занять: – годин.

Форма контролю: – залік.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»: – 7 семестр.

Мова викладання: – українська.

Мета – надати студентам теоретичні знання, необхідні для розуміння механізму організації та фінансового забезпечення державного соціального страхування, і практичні навички з організації роботи страхових експертів, розрахунку страхових внесків до фонду та страхових виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Компетентності:

1) загальні:

- ЗК-2 – здатність приймати оперативні, обґрунтовані рішення відповідно до обстановки, що склалася;
- ЗК-4 – здатність застосовувати знання та навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у практичній діяльності;
- ЗК-7 – здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня;

2) професійні –

- ПК-1 – знання та розуміння правових засад функціонування держави і основ законодавства України; правових основ цивільного захисту, охорони праці;
- ПК-6 – уміння оптимізувати методи й засоби забезпечення безпеки людини від впливу різних негативних чинників;
- ПК-10 – здатність обґрунтовувати нормативні та організаційні заходи (пропозиції, рекомендації) з підвищення рівня безпеки об'єктів, поліпшення

протиаварійного стану об'єктів і територій та усунення виявлених порушень вимог щодо дотримання техногенної, пожежної безпеки, промислової санітарії та охорони праці;

- ПК-17 – здатність шляхом самостійного навчання, проведення аналізу і надання критичної оцінки інформації з різних джерел, освоїти нові галузі знань, використовуючи здобуті знання з цивільної безпеки;
- ПКс-7 – здатність здійснення контролю за додержанням у підрозділах підприємства законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, враховуючи особливості техногенної небезпеки об'єкта і техногенної небезпеки виробничих процесів, вимоги чинних нормативних документів в умовах виробництва;
- ПКс-8 – уміти вивчати та аналізувати на основі діючих методів випадки виробничого травматизму, професійних і виробничо-обумовлених захворювань.

Результати навчання: в результаті вивчення дисципліни «Державне страхування від нещасних випадків на виробництві» студенти повинні **знати** сутність соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві, законодавчі акти, які регулюють відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування; права та обов'язки суб'єктів загальнообов'язкового соціального страхування; систему формування та використання Фонду соціального страхування; види соціальних послуг та страхових виплат, функції страхових експертів тощо і **вміти:**

- РНс-15 – аналізувати можливі причини та види пошкодження технологічного обладнання;
- РНс-18 – аналізувати і обґрунтовувати організаційно-технічні заходи щодо пожежної та техногенної безпеки, охорони праці на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях;
- орієнтуватися в законодавчо-нормативних актах, що регулюють відносини у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні;

- розраховувати розмір страхових внесків і страхових виплат потерпілим на виробництві;
- узагальнювати тенденції і закономірності розвитку вітчизняного та світового соціального страхування;
- використовувати знання зі соціального страхування для вирішення професійних завдань тощо.

Теми що розглядаються:

Змістовий модуль № 1. Побудова системи соціального страхування в Україні.

Тема 1. Соціальний захист населення. Вступ. Мета викладання і завдання дисципліни. Предмет і об'єкт вивчення. Соціальна політика. Сутність соціального захисту. Соціальні права, соціальні стандарти. Прожитковий мінімум, споживчий кошик, індекси вартості та якості життя. Межа малозабезпеченості. Види соціального захисту. Соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальні пільги, соціальне страхування (СС). Форми соціальних послуг: матеріальна допомога, соціальне обслуговування.

Тема 2. Державне регулювання соціального страхування. Страховий ризик. Сутність, принципи та роль соціального страхування. Функції соціального страхування. Мета державного регулювання СС. Фінансовий механізм регулювання СС. Державні цільові фонди – соціальні та економічні. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЗОДСС). Соціальні страхові фонди: пенсійний, на випадок безробіття, з тимчасової втрати працездатності, від нещасних випадків на виробництві.

Тема 3. Іноземний досвід у сфері соціального страхування. Фактори, що впливають на особливості систем СС в різних країнах. Основні етапи в історії розвитку СС в світі: благодійна допомога, індивідуальне страхування, суспільна допомога, обов'язкове соціальне страхування. Моделі соціального страхування Бісмарка та Беверіджа. Класифікація базових моделей соціального захисту Г. Еспінг-Андерсена. Зарубіжний досвід побудови

систем соціального страхування від нещасних випадків. Приватні страхові фонди. Диференціація тарифів СС від нещасного випадку на виробництвах в різних країнах. Витрати з компенсації наслідків нещасних випадків на виробництві: прямі і непрямі, застраховані і не застраховані тощо. «Теорія айсбергу» та «трикутник нещасних випадків» Х. Хайнриха. Приклади розрахунку втрат від нещасного випадку, від абсентеїзму (невиходів на роботу) та втрат, що пов'язані з плинністю кадрів при високих рівнях травматизму на підприємствах Фінляндії

Тема 4. Побудова системи соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань в Україні. Етапи реформування системи соціального страхування в Україні. Розробка нової моделі СС. Правове регулювання страхування від нещасних випадків. Історія розробки Законів «Основи законодавства України про ЗОДСС», «Про ЗОДСС від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що призвели до втрати працездатності», «Про ЗОДСС». Створення Фонду соціального страхування від нещасних випадків. Об'єднання Фондів СС від нещасних випадків та з тимчасової втрати працездатності (ФСС).

Тема 5. Страхування від нещасного випадку на виробництві: завдання, принципи та особливості. Три головних завдання ФСС. Принципи страхування від нещасного випадку на виробництві. Суб'єкти та об'єкти страхування. Обов'язкове та добровільне страхування. Основні терміни і визначення. Права, обов'язки та відповідальність роботодавця як страхувальника. Права, обов'язки та відповідальність застрахованих осіб.

Тема 6. Управління страхуванням від нещасних випадків. Правління Фондом соціального страхування. Виконавча дирекція. Робочі органи виконавчої дирекції. Основні завдання і функції Фонду соціального страхування України та його робочих органів. Права, обов'язки та відповідальність Фонду соціального страхування України.

Змістовий модуль № 2. Практичні аспекти роботи Фонду соціального страхування.

Тема 7. Доходи бюджету Фонду соціального страхування. Джерела формування доходів бюджету Фонду соціального страхування. Страхові внески. Порядок визначення страхових тарифів. Порядок визначення класу професійного ризику. Зміни в законодавстві щодо визначення розміру страхових тарифів з 1999 року. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ). Мінімальна та максимальна бази нарахування ЄСВ. Розподіл ЄСВ за видами загальнообов'язкового соціального страхування. Відповідальність платників ЄСВ за порушення. Приклади розрахунку страхових виплат.

Тема 8. Відшкодування збитків потерпілим у разі нещасного випадку або професійного захворювання. Страхові виплати на відшкодування шкоди. Визначення ступеня втрати працездатності потерпілим. Тимчасове переведення потерпілого на легшу, нижче оплачувану роботу. Страхові виплати потерпілому під час його професійної реабілітації. Щомісячні страхові виплати. Одноразова допомога. Витрати на медичну та соціальну реабілітацію. Страхові виплати в разі смерті потерпілого. Перелік документів, необхідних для призначення страхових виплат. Перерахування сум щомісячних страхових виплат. Страхові виплати у разі перебування особи, яка їх одержує, в особливих умовах. Відмова у страхових виплатах і наданні соціальних послуг. Припинення страхових виплат і надання соціальних послуг. Приклади розрахунку страхових виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві. Обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Тема 9. Профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Заходи, спрямовані на запобігання нещасним випадкам та усунення загрози здоров'ю працівників. Страхові експерти з охорони праці. Основні завдання та функції служби страхових експертів. Організація роботи

страхових експертів. Проведення перевірок стану умов і безпеки праці та профілактичної роботи. Обов'язки страхових експертів з охорони праці.

Тема 10. Контроль та нагляд у сфері соціального страхування. Державний нагляд у сфері соціального страхування. Центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення; з охорони праці; у сфері контролю за додержанням законодавства про соціальне страхування від нещасного випадку.

Форма та методи навчання

Дисципліна «Державне страхування від нещасного випадку на виробництві» вивчається шляхом розкриття сутності тими на лекціях і закріплення теоретичного матеріалу на практичних заняттях. По закінченню кожного модулю проводиться перевірка засвоєного матеріалу шляхом відповідей на тестові запитання.

Під час лекцій використовується пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з законодавчих документів, учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення факти, висновки.

Під час практичних занять використовується:

- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли розглядаються певні ситуації і виконується відповідні різноманітні завдання за інструкціями, приписаннями, правилами згідно приведеним зразкам для аналогічних ситуацій, що дозволяє сформувати знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію).
- дослідницький метод, коли проводиться порівняльний аналіз законодавчих документів в різних редакціях, спостерігаються відмінності і робляться самостійні висновки щодо до змін в політиці держави у сфері соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

Під час самостійного виконання реферату студенти опановують матеріал, який не викладається на лекціях, виконуючи пошук джерел необхідної інформації і обґрунтовують зроблені висновки.

Методи контролю.

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях та практичних заняттях, захисту практичних робіт, тестів, виконання індивідуального завдання тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 5 та 10 тижнях);
- з практичних занять – за допомогою перевірки ступеню підготовки студентів до занять та перевірки виконаних завдань;
- з індивідуального завдання – оцінюючи виступ студентів на практичних заняттях по темі реферату на протязі семестру згідно встановленого викладачем порядку.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування										Рефе- рат	Загальна сума балів		
Лекції													
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2								
Відвідування лекцій					Модульна контроль- на 1	Відвідування лекцій				Модульна контрольна 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	20	T7	T8	T9	T10	20	10	100
7	3	10	4	3	3		6	10	2	2			

T 1, T 2, ...T 10 – номери тем змістових модулів

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (90%):

- лекції – 50 %;
- форма контролю – тестування – 40 %;

Індивідуальна робота студента (реферат) – 10 %.

Таблиця 2. – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основна література:

1	Конституція України, прийнята 28.06.1996р.
2	Закон України про охорону праці № 229-IV (229-15) від 21.11.2002 р.; редакція від 05.04.2015р. №2694-12.
3	Концепція соціального забезпечення населення України, схвалена Постановою Верховної Ради України № 3758-XII від 21.12.1993 р.
4	Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 16/98-ВР від 14.01.1998 р.; редакція від 01.08.2016 р.
5	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» №1105-XIV від 23.09.1999 р.
6	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77-VIII від 28.12.2014 р.
7	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-14 в редакції від 01.08.2016 р.
8	Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. №2464-VI (2464-17); редакція від 10.11.2016 р.
9	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» № 909-19 від 24.12.2015 р.
10	Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 54 від 12.02.2016.
11	Закон України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» № 2272-III від 22.02.2001 р.; редакція від 08.07.2010 N 2464-VI.
12	Постанова КМУ «Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 675 від 26.11.2014 р.
13	Додаток до постанови КМУ № 675 від 26 листопада 2014 р. «Пропорції розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 85 від 18.02.2016 р.
14	Постанова Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України «Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» від 18.01.2012 р. ,№ 66/20379.
15	Постанова правління Фонду соціального страхування «Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат» № 24 від 27.04.2007; редакція від 23.01.2015, № 0715-07.

16	Постанова Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України «Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат» за N 715/13982 від 22.06.2007 р.; редакція від 11.12.2014 р., № 19.
17	Постанова КМУ «Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» №1266 від 26.09.2001 р.; редакція від 04.07.2015р.
18	Постанова КМУ «Порядок здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 26 листопада 2003 р. №1845 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 234 від 01.03.2006 р., № 968 від 07.09.2011 р. та № 874 від 21.10.2015р.
19	Законопроект Верховної Ради «Проект Закону про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці» від 28 грудня 2014, р№ 1573.

Допоміжна літератур

20	Кодекс законів про працю України №322-VIII від 10.12.1971 р.; редакція від 05.10.2016 р. № 322-08.
21	Закон України «Про пенсійне забезпечення» N 1931-XII (1931-12) від 06.12.91, редакція від 01.01.2016 р. № 1788-12.
22	Закон України «Про оплату праці» № 108-95-ВР від 24.03.1995; редакція від 26.11.2016р.
23	Мальований М. І. Соціальне страхування: Навчальний підручник [для студ. вищ. навч. зал.] /М. І.Мальований, П. К. Бечко, В. П. Бечко – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – 476 с.
24	Кропельницька С. О., Солоджук Т. В. Соціальне страхування: навч. посіб. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 336 с.
25	Внукова Н. М , Кузьминчук Н. В. Соціальне страхування: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009. – 350 с.
26	Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» від 26.01.2005 № 15, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511.
27	Постанова КМУ «Положення про Міністерство соціальної політики України» від 17.06.2015 р. № 423 зі змінами, внесеними згідно Постанови КМУ №502 від 08.08.2016 р.
28	Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» від 11.02.2015 № 96 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1097 від 23.12.2015 р. та № 76 від 11.02.2016 р.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Соціально-економічні основи охорони праці
Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань	Атестація робочих місць за умовами праці
Експертиза з охорони праці	Організаційно-технічне забезпечення аудиту з професійної безпеки робочих місць галузі
Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці	
Правові основи працезахоронної політики та охорони праці	

Провідний лектор: доцент, стар. наук. співроб. _____ Олена КУЗЬМЕНКО
(посада, звання, ПІБ) (підпис)